

10. *Моніторингова компетентність* вчителя трудового навчання характеризує уміння вчителя відстежувати процес навчання і співвідносити реально одержані результати із запланованими, забезпечити якість освіти.

Крім того, щоб успішно формувати компетентну особистість, сучасний вчитель трудового навчання повинен володіти певними якостями. Назвемо лише декілька найактуальніших, які виходять із вимог Нової української школи: успішно вирішувати свої власні життєві проблеми, виявляючи ініціативу, самостійність і відповідальність; усвідомлювати мету сучасної освіти і компетентісно орієнтованого навчання; планувати урок з використанням усього розмаїття форм і методів навчальної діяльності і насамперед усіх видів самостійної роботи, діалогічних, евристичних і проблемних методів; пов'язувати навчальний матеріал з повсякденним життям та інтересами учнів; залучати до обговорення попередній досвід школярів; демонструвати учням рольові моделі на прикладі реальних людей, народних майстрів рідного краю, старших учнів; оцінюючи навчальні досягнення учнів, брати до уваги не тільки продемонстровані знання і вміння, а передусім здатність застосовувати їх у навчальних і життєвих ситуаціях.

Таким чином, сучасний вчитель трудового навчання, щоб бути успішним і затребуваним, повинен бути готовим до будь-яких змін, вміти швидко і ефективно адаптуватися до нових умов, проявляти прагнення бути професіоналом, постійно оновлювати свої знання та вміння, прагнути до саморозвитку, проявляти толерантність до невизначеності, бути готовим до ризику, тобто бути професійно компетентним.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Сущенко Л. П. Особливості формування здібностей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ. 2015. С. 347-350.
2. Кривонос О. Б. Формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя в інноваційному полі евристичного навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка*. Суми. 2016. С. 294-302.
3. Назаренко Г. І. Професійна компетентність особистості викладача післядипломної педагогічної освіти. *Освіта Донбасу*. 2010. № 2. С. 80.

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Величко Людмила

ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК ЯК ОЗНАКА ОСОБИСТІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ

Профільна школа покликана розв'язувати цілу низку важливих проблем хімічної освіти, зокрема, задоволення інтересів, нахилів, здібностей освітніх потреб учнів, професійного самовизначення, вільного вибору змісту, мотивації навчання хімії -- предмета, далеко не всіма любленого. Усі ці проблеми розміщуються у площині особистісно орієнтованого навчання, що відповідає сучасній гуманістичній парадигмі освіти.

Профільність забезпечується реалізацією інваріантного й варіативного складників змісту [1]. Інваріантна частина навчального плану відбиває соціально обумовлений зміст освіти, що задовольняє власне профільну орієнтацію і загальнокультурний розвиток учня. Варіативна враховує особистісні потреби учнів як щодо профільності, так і щодо задоволення широких пізнавальних інтересів учнів, і передбачає, зокрема, упровадження курсів за вибором учнів [2].

Шкільна практика засвідчує недостатню адаптованість курсів за вибором із хімії до особистісних потреб учнів, оскільки переважає вибір без вибору, спричинений, зокрема, обмеженою кількістю наявних в обігу курсів, рекомендованих МОН України, і недостатньою підготовкою вчителя до упровадження варіативного складника освіти, що потребує розширення його професійної компетентності. У реальних умовах переважає така організація вибору: учитель пропонує учням обрати курс (це може бути його власна розробка), доступний для реалізації з погляду своїх професійних можливостей, а не згідно з особистими уподобаннями і потребами учнів. До цього слід додати, що час, і без того обмежений, призначений на курси за вибором, має бути розподілений між усіма обов'язковими предметами й тими, що виходять за межі навчального плану, а також гуртками й індивідуальними заняттями.

Чи втілює така організація ідею особистісної орієнтації освітнього процесу? Лише частково, на етапі вибору учнем профілю навчання як базису, але коли йдеться про курси за вибором, тобто надбудову профільної освіти, мають місце значні обмеження у визначенні власної освітньої траєкторії учня.

Реальний стан діяльності профільної хімічної школи засвідчує наявність диференційованого освітнього процесу за рахунок поглибленого вивчення одного чи кількох предметів, що здавна практикувалося у спеціалізованих школах (класах), куди зараховувались вже достатньо мотивовані учні, здатні продуктивно навчатись. Але з часу створення таких шкіл освіта не просунулась у створенні освітнього середовища, повноцінного в аспекті вільного вибору як курсів, що поглиблюють і розширюють обов'язковий навчальний зміст, так і тих, що мають загальнокультурний характер. Отже, варіативний складник поки що не став чинником особистісно орієнтованої хімічної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кизенко В.І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2018. 405 с.
2. Навчальні програми курсів за вибором з хімії для 10-11 класів: / Величко Л.П., Вороненко Т.І., Нетрибійчук С.О. Київ: Педагогічна думка, 2020. 17 с. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722969>